

CLASSIFICACIÓ GENÈRICA: Pintura sobre tela

OBJECTE: 6 quadres

MATERIAL / TÈCNICA: Oli

TÍTOL / TEMA: *Fugida a Egipte*

Jesús entre els Doctors

Presentació al Temple

Enterrament de Crist

Camí del Calvari

La Crucifixió

AUTOR: Marià Colomer i Parés

DATA / ÈPOCA: 1743-1831

DIMENSIONS: 3,60 x 4,60 metres c/u aproximadament

LOCALITZACIÓ: Església de la Mare de Déu dels Dolors

NÚM. DE REGISTRE DEL CRBMC: 6108, 6109, 6110, 6111 i 6112

COORDINACIÓ: M. Teresa Toneu

RESTAURACIÓ: Koro Abalia, Ruth Bagan, Lourdes Domedel, Iris Garcia, Esther Gual, Oriol Mora, Núria Ros, Maria Sala i David Silvestre, amb la col·laboració de: Elena Abella, Nadir López, Dolors Mañà i Pau Claramonte.

ANY/S DE LA RESTAURACIÓ: 1998 - 2011

La Confraria de l'església dels Dolors de Girona i el Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya, del Departament de Cultura, presenten la restauració del conjunt de les sis grans pintures i l'estudi de la nova autoria

Es presenta el conjunt pictòric de l'església de la Mare de Déu dels Dolors un cop finalitzada la restauració de les 6 teles de gran format (3,60 x 4,60 metres) que conformen un dels conjunts de pintures sobre tela de temàtica religiosa de més envergadura de Catalunya.

Les pintures les ha restaurades un equip del Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya, situat a Valldoreix. La intervenció del conjunt es va iniciar l'any 1998, amb la pintura que representa *La fugida a Egipte* i finalitza amb la restauració de la pintura *El Calvari* l'any 2012.

El finançament de les actuacions ha anat a càrrec del Centre de Restauració de Béns Mobles i ha comptat amb la col·laboració de l'Ajuntament de Girona i de la Diputació de Girona.

Datades a finals del segle XVIII i principis del XIX, es tracta d'un conjunt d'estil neoclàssic que representa diverses escenes dels Dolors de la Mare de Déu. La recerca feta per l'historiador Francesc Miralpeix, arran de la restauració del conjunt, ha permès atribuir l'autoria al pintor vigatà Marià Colomer i Parés (Vic, 1743-1831). Abans de la intervenció les pintures s'havien atribuït a l'artista Joan Carles Panyó i Figaró (1775-1840).

Context historicoartístic

El 8 de març de 1732, els congregants dels Dolors de Girona varen decidir erigir el seu espai de culte al costat de l'església del convent de la Mercè. Onze anys més tard, la nova església fou beneïda, malgrat que les obres d'ampliació, restauració i embelliment, entre les quals cal comptar-hi la construcció d'un espaiós cambril i un retaule esculpit per Josep Barnoia el 1760, continuaren fins a la fi del segle XVIII. Passada la Guerra d'Independència, el retaule s'hagué de refer seguint un disseny nou, que José Grahit, primer, i més tard, Ramon Grabulosa, atribuïren al pintor i director de l'escola de dibuix d'Olot, Joan Carles Panyó i Figaró. Malgrat que no n'estaven del tot segurs, Grahit i Grabulosa li atorgaren també la paternitat de les sis grans pintures a l'oli sobre tela amb la representació dels Dolors de Maria –el sisè Dolor correspondria al grup escultòric de la Pietat. No obstant això, la recent restauració ha posat al descobert l'empremta d'un pintor que s'allunya de les característiques estilístiques de Joan Carles Panyó i, en canvi, revela amb claredat el traç del pintor de Vic Marià Colomer i Parés (1742-1831), fins fa ben poc un autèntic desconegut. Aquesta és la tesi defensada per l'historiador de l'art de la Universitat de Girona, Francesc Miralpeix, que reconeix el conjunt com un dels últims grans cicles de la pintura barroca a Catalunya, en un moment en què el l'academicisme de Pere Pau Muntanya, Josep Bernat Flaugier o Francesc Pla el Vigatà s'havia anat estenent a tot el territori. Atès que s'han trobat pagaments a l'arxiu per al sisè (1803) i setè (1803) dolors de la sèrie, la lògica invita a pensar que el que ens ocupa, el cinquè, s'hauria dut a terme amb anterioritat a aquestes dates.

Intervenció de conservació– restauració

La intervenció de conservació-restauració s'ha dut a terme al CRBMC a Valldoreix, donades les dimensions de les obres. El CRBMC compta amb unes instal·lacions i un equip especialitzat en pintures de grans formats. La intervenció en el conjunt ha consistit, bàsicament, en la recuperació de la llegibilitat de la capa pictòrica i la consolidació del suports.

De grans dimensions, les teles de l'església de la Mare de Déu dels Dolors presentaven un ennegriment generalitzat de la capa pictòrica a causa del sutge acumulat, que impedia veure amb nitidesa la representació pictòrica. Els resultats de les anàlisis al laboratori han demostrat que les obres va estar sotmeses a altes temperatures (durant la guerra es van fer fogueres dins l'església), i presentaven un grau de carbonització tal, que es veia alterada en la capa de vernís, la capa de policromia i fins hi tot, la capa de preparació. Altres alteracions destacables que

afectaven les obres eren, pel que fa al suport de tela, una sèrie de forats i estrips. Els bastidors presentaven intensos atacs generalitzats de microorganismes.

La neteja de la capa pictòrica ha consistit en l'eliminació del sutge i el vernís envellit mitjançant l'aplicació de solucions aquoses tamponades, en primer lloc, i dissolvents gelificats, per últim. Aquest procés s'ha dut a terme seguint els protocols de neteges del CRBMC que descarten la utilització de productes tòxics per als restauradors i agressius per a la peça. Un cop neta la policromia, s'envernissa l'obra amb un vernís de baix pes molecular i filtre UV. S'anivellen les llacunes que presenten pèrdues de capa pictòrica amb una massilla tradicional i es reintegren amb criteri il·lusionista amb pigments aglutinats també amb resines de baix pes molecular (més estables i reversibles).

Pel que fa al tractament de suport, s'han restaurat les zones dels estrips amb empelts i soldadura de fils i fibres. També s'ha col·locat un reforç perimètric a l'obra, que consisteix en quatre bandes de tensió de tela de lli. Donat el precari estat del bastidor, se n'ha col·locat un de nou amb un xassís d'alumini i fusta. Aquest tipus de bastidor resulta més estable que els tradicionals, més resistent i pesa menys, cosa que el fa molt recomanable per muntar-hi obres de grans formats. A més, està dotat d'un mecanisme que en regula la tensió.

El muntatge final al bastidor es fa, *in situ* a l'església de la Mare de Déu dels Dolors.

Esther Gual

Conjunt dels sis quadres després de restaurar



